

Achtkarspelen: gemeente met een vrijgevochten verhaal

CONCEPT

Toerisme en recreatie
Beleid en uitvoeringsprogramma 2021 - 2030

Inhoud

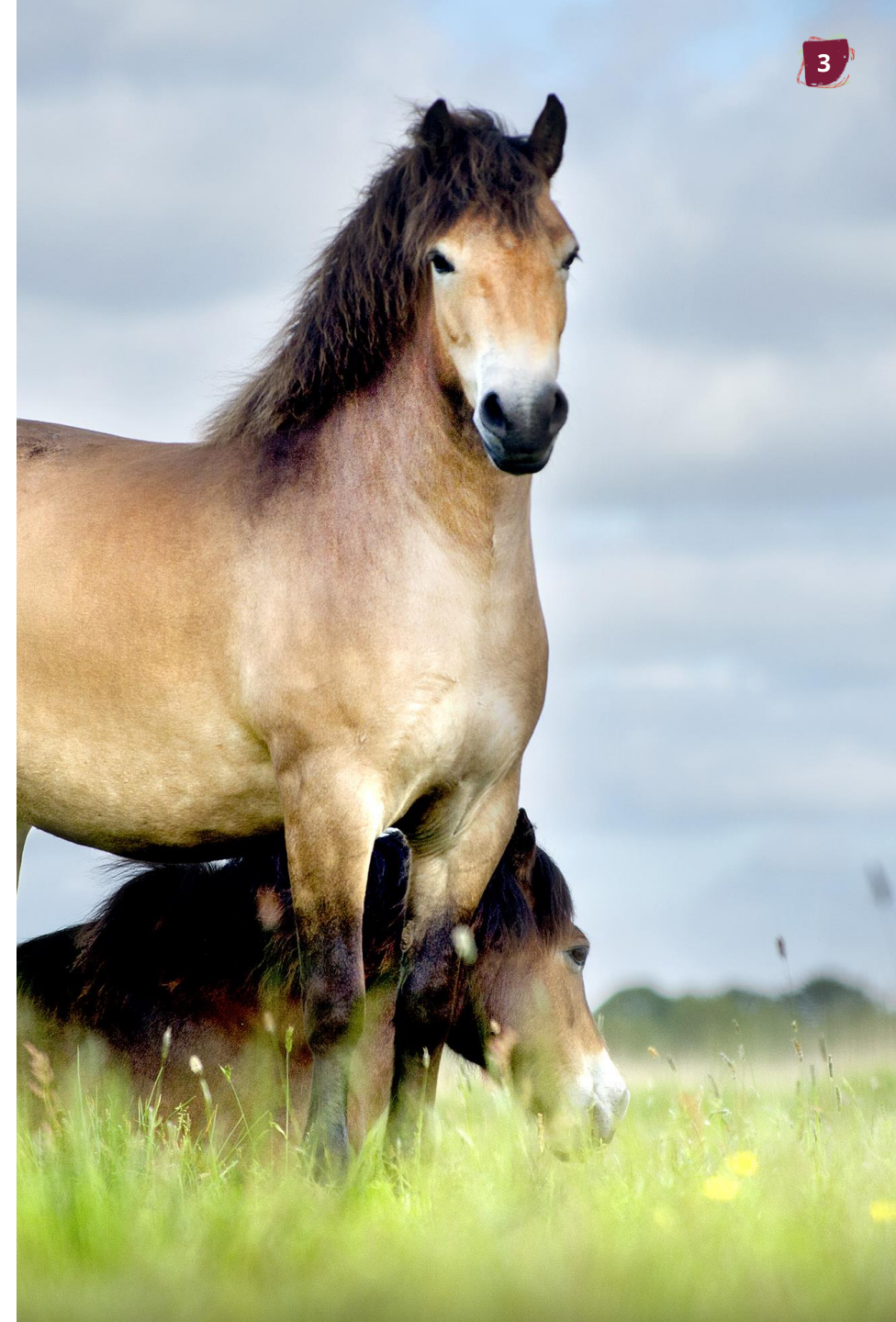
Inleiding	5
Samenvatting	6
Aanleiding en vraagstelling	8
Aanpak en leeswijzer	9
Deel A: Analyse huidige situatie	10
Inleiding	11
Hoofdstuk 1. SWOT-analyse	12
1.1 Achtergrond bij de SWOT-analyse	13
Hoofdstuk 2. Conclusies en opgaven voor de gemeente	15
2.1 Het toeristisch ecosysteem en de toeristische levenscyclus	16
2.2 Opgaven voor de gemeente	18
Deel B: Beleid en uitvoeringsprogramma	19
Inleiding	20

Inhoud

Hoofdstuk 3. Beleidslijnen 2021-2030	21
3.1 De visie op toerisme en recreatie	22
3.2 De ambities en doelen van Achtkarspelen	24
3.3 Achtkarspelen, streefbeeld 2030	25
3.4 Strategielijnen: van pioniersfase naar fase van betrokkenheid	27
Hoofdstuk 4. Uitvoerings-programma	32
4.1 Uitvoeringsprogramma bij het beleid	33
4.2 Een lokale invulling van de regionale visie	35
Deel C: Bijlagen	40
Hoofdstuk 5. Huidig beleid	41
5.1 Hoofdpunten uit bestaand beleid	42
Hoofdstuk 6. Aanbodstructuur dag- en verblijfsrecreatie	44
6.1 Opbouw toeristisch aanbod	45
6.2 Verblijfsaanbod Achtkarspelen	46
6.3 Dagrecreatief aanbod Achtkarspelen	47

Inhoud

Hoofdstuk 7. Uitkomsten interviews, sessie ondernemers en inwoners	48
7.1 Inleiding	49
7.2 Uitkomsten sessie Achtkarspelen	50
Hoofdstuk 8. Gebiedsprofiel Achtkarspelen	51
8.1 Het gebiedsprofiel van Achtkarspelen	52
Hoofdstuk 9. Toeristische levenscyclus en ecosystemen	53
9.1 Toeristische levenscyclus	54
9.2 Toeristische ecosystemen	56
Hoofdstuk 10. Toelichting doelen	61
10.1 Doorrekening overnachtingsdoel: 100% meer overnachtingen in 2030	62
10.2 Toelichting brede welvaart	64

Inleiding

Samenvatting

Achtkarspelen: een gemeente met een vrijgevochten verhaal, met de Noardlike Fryske Wâlden als dé recreatieve identiteit

Het toeristisch-recreatieve streefbeeld van de gemeente Achtkarspelen is om te groeien van een relatief onbekende bestemming naar een bestemming waarvan het vrijgevochten verhaal beleefbaar is. Het gebied is toeristisch gezien in de fase van betrokkenheid gekomen door De Noardlike Fryske Wâlden als recreatieve identiteit centraal te stellen. Verschillende recreatieve ontwikkelingen zijn hier op geënt en trekken een specifieke doelgroep: mensen die de vrijheid en het onontdekte, ongepolijste opzoeken, dwalen en van de gebaande paden af willen.

De recreatieve basis in de gemeente is op orde gebracht waardoor de eigen inwoners volop profiteren van aantrekkelijke recreatieve netwerkstructuren met daarbinnen gewilde 'pleisterplaatsen' met horeca, cultuur en dagrecreatie. Bijzondere logiesaccommodaties hebben een plek, en fungeren als karaktervolle landingsplek om van daaruit de rest van het gebied te ontdekken.

Vier strategielijnen om streefbeeld te realiseren

1. *De basis op orde brengen.* Hierdoor wordt de recreatieve aantrekkingskracht voor de eigen inwoners vergroot. Dit gebeurt o.a. door het maken van sterke routestructuren en het versterken en uitbreiden van dagrecreatieve voorzieningen en horeca.
2. *Recreatieve identiteitsdragers invullen.* De recreatieve identiteit in de gemeente Achtkarspelen wordt gevormd door het Nationaal Landschap De Noardlike Fryske Wâlden met haar typische cultuur. Hierbij kunnen onderscheidende identiteitsdragers worden ontwikkeld voor bewoners en bezoekers. Divers dagrecreatief en logiesaanbod kan aansluiten bij deze recreatieve identiteit en zo drager worden.
3. *Het logiesaanbod versterken.* Door het logiesvolume te vergroten passend bij de aard en schaal van het landschap en de recreatieve identiteit, ontstaat meer kritische massa. Te denken valt aan bijzondere, kleinschalige accommodaties maar ook aan grootschaliger logiesontwikkelingen. Daarnaast kan professionalisering van met name het kleinschalige aanbod een impuls geven aan het logiesaanbod.
4. *Vergroot de onderlinge samenwerking tussen ondernemers.* Belangrijk voor een sterke sector is dat er een netwerk is van enthousiaste ondernemers en organisaties dat zich ervoor inzet om de sector een impuls te geven. Een toeristisch platform is onontbeerlijk. Daarnaast zal samenwerking met de regio en Provincie de sector versterken. Een aanjager vervult hierin een belangrijke rol.

Doelen voor Achtkarspelen

Via een praktisch uitvoeringsprogramma zijn acties geformuleerd die invulling geven aan deze strategielijnen. Al met al worden zo de volgende doelen gerealiseerd:

1. **Versterkte lokale economie** doordat er tenminste 100% meer overnachtingen zijn in 2030 t.o.v. 2021.
2. **Verbeterde leefbaarheid.** Juist eigen inwoners profiteren van het versterken van de sector omdat voorzieningen in stand blijven (fiets- en wandelpaden, (natuur)speeltuin/recreatieplas, horeca en supermarkten. Dit zorgt voor een toename van de brede welvaart van 88% naar 90% in 2030.
3. **De natuurwaarde is vergroot** en de recreatieve beleving van de natuur is verbeterd. De Noardlike Fryske Wâlden vormt dé recreatieve identiteit van de gemeente en wordt recreatief op een slimme manier benut door identiteitsdragers.
4. **Er is een sterk toeristisch-recreatief netwerk.** Zo zijn de recreatieve routes verbeterd en is er een toeristisch platform opgezet. Dit heeft mede als doel om het gebied een herkenbaarder profiel te geven.

Aanleiding en vraagstelling

Een vitale vrijetijdssector heeft allerlei positieve effecten voor Achtkarspelen. Toerisme en recreatie leveren een positieve bijdrage aan de leefomgeving (denk aan routes), de lokale economie, werkgelegenheid, de gezondheid en zelfontplooiing van inwoners en de ontwikkeling en het onderhoud van voorzieningen, natuur, cultuur en landschap. Toerisme en recreatie dragen bij aan de brede welvaart van bewoners in Achtkarspelen. Niet voor niets heeft het college de wens uitgesproken meer te willen doen met recreatie en toerisme. Ook de Provincie werkt hard aan het ontwikkelen van een sterke(re) gastvrijheidseconomie en Noordoost-Fryslân heeft als regio recent een toeristische visie opgesteld. Deze regionale visie heeft de bovenstaande positieve effecten als doel. Nu is het tijd om een lokale vertaling te maken om de effecten daadwerkelijk te bereiken. Daartoe dient dit beleidsplan met, om het concreet te maken, bijbehorend een uitvoeringsagenda en ontwikkelkader voor logiesaccommodaties.

Toerisme ontwikkelen doe je samen

Om te profiteren van de positieve effecten die de vrijetijdssector kan opleveren, is er balans nodig. Het beleid en de projecten uit de

uitvoeringsagenda moeten passen bij de gemeente, het landschap, de cultuur, de historie en de toekomstdromen van inwoners en ondernemers. Daarom zijn we dit traject samen ingegaan, zodat het beleid en de uitvoeringsagenda nadrukkelijk een coproductie zijn en een startschot is voor het samen bouwen aan een plus op recreatie en toerisme in Achtkarspelen.

Vraagstelling

De centrale vraag is: wat is er voor nodig om een passende lokale invulling te geven aan de regionale visie en de lokale ambitie om de sector de komende jaren te laten groeien tot een sector van meer formaat, waarbij de lokale economie, omzet, banen en leefbaarheid gestimuleerd worden?

Aanpak en leeswijzer

Hoe het beleid tot stand is gekomen

Zoals aangegeven is de regionale ambitie al geformuleerd in de regionale visie. Het is nu zaak om dit om te zetten in doelen en vervolgens in acties die opgepakt kunnen worden in Achtkarspelen om de doelen te bereiken. Deze vertaling van regio- naar gemeenteniveau hebben we gedaan door met diverse actoren in gesprek te gaan.

Het traject in vogelvlucht:

- Eerste inventarisatie o.b.v. bestaande beleidsstukken en eerdere participatiesessies en een werksessie met de gemeenteambtenaren om vooruit te kijken.
- Deze eerste inzichten en richting zijn voorgelegd aan de expertgroep (bestaande uit: It Fryske Gea, Staatsbosbeheer, HISWA-RECRON, KHN, YnBusiness, RMT, Stichting Markant, Merk Friesland, Noardlike Fryske Wâlden, NP De Alde Feanen, Provincie, gemeenten (Achtcarspelen en Tytsjerksteradiel)) en het ambtelijk-bestuurlijk begeleidingsteam.
- Vervolgens zijn de vrijetijdsondernemers en dorpsbelangen van Achtkarspelen betrokken tijdens een online gesprek. Tijdens deze sessie bespraken we de ambities en doelen en formuleerden we concrete acties.
- Inzichten uit het voorgaande werden voorgelegd aan het begeleidingsteam, de expertgroep en tijdens een fractiespecialistenbijeenkomst.

- Tot slot is alles vastgelegd in het beleid en uitvoeringsprogramma.
- Onderdeel hiervan is een uitnodigend ontwikkelkader voor logiesaccommodaties.

Leeswijzer

Dit beleidsstuk bestaat uit drie onderdelen:

Deel A: Analyse huidige situatie

In dit deel staat de huidige stand van zaken van de toeristische sector beschreven. Een SWOT-analyse en opgaven brengen dit samenvattend in beeld. Deel A eindigt met conclusies die de opmaat zijn voor Deel B.

Deel B: Beleid en uitvoeringsprogramma

Uit de analyses en bijbehorende conclusies van Deel A volgt hier de uitwerking in beleid, compleet met uitvoeringsprogramma.

Deel C: Bijlagen

Voor de fijnproever die de diepte in wil, zijn in de bijlagen nadere uitwerkingen van de verschillende analyses terug te vinden. Het gaat dan met name om de onderliggende analyses bij Deel A.

A

Deel A

Analyse huidige situatie

*Vanuit SWOT en
opgaven naar een
uitvoerings-
programma*

Inleiding

Diverse analyses staan aan de basis van dit hoofdstuk. Om snel tot de kern te komen, zijn deze analyses opgenomen in de bijlagen.

Hoofdstuk 1 start daarom met de SWOT-analyse voor de gemeente. Hoofdstuk 2 trekt hier conclusies uit en geeft weer welke opgaven er spelen.

Vanuit deze conclusies wordt in deel B het beleid gepresenteerd. De recreatieve identiteit en het streefbeeld, de doelen en de strategielijnen worden hier besproken. Die leiden tot het uitvoeringsprogramma van de gemeente.

01

SWOT-analyse

1.1 Achtergrond bij de SWOT-analyse

Om tot een helder beleid en uitvoeringsprogramma te komen, is het noodzakelijk om eerst de context scherp in beeld te hebben. Daarom is een aantal analyses uitgevoerd om zo een goed beeld te hebben van de huidige stand van zaken van de toeristisch-recreatieve sector in Achtkarspelen.

De belangrijkste uitkomsten van deze analyses staan beschreven in de bijlagen:

- Het huidige toeristisch-recreatieve beleid in de gemeente en provincie (hoofdstuk 5);
- De structuur van het aanbod en de vraag (hoofdstuk 6);
- Uitkomsten sessie ondernemers en inwoners (hoofdstuk 7);
- Gebiedsprofiel voor de gemeente (hoofdstuk 8).

De verzamelde informatie uit deze analyses komt samen in de SWOT-analyse op de volgende pagina. Hierin wordt beschreven wat de belangrijkste toeristisch-recreatieve sterke en zwakke punten van de gemeente zijn. Het laat zien welke kansen er liggen, maar ook welke bedreigingen er zijn.

De analyses inclusief de SWOT leiden samen tot enkele conclusies en opgaven voor de gemeente. Dit laatste vormt de opmaat tot het beleid en het uitvoeringsprogramma voor de gemeente (Deel B).

Sterkte

- Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden en natuurgebied De Mieden
- Lommerrijk, vriendelijk en beschut coulisselandschap
- Een profiel van rust, ruimte en landschap
- Interessante cultuurhistorie met bijbehorende verhalen
- Bekende evenementen (zoals Wielerronde, Concours Hippique, Survival Run en de viswedstrijden)
- Centrale ligging t.o.v. sterke toeristische gebieden en steden
- Bereikbaarheid per trein

Zwakte

- Beperkte structurele economische basis door kleinschaligheid en nevenactiviteit toerisme en recreatie
- Weinig overnachtingsmogelijkheden
- Dagrecreatief aanbod nog beperkt en eenzijdig
- Horeca-aanbod beperkt (in kwaliteit en kwantiteit)
- Geen sterke toeristisch-recreatieve clusters binnen de gemeente (verspreide ligging)
- Lage naamsbekendheid van het gebied van en wat er te doen is
- Weinig samenwerking tussen ondernemers

SWOT

Kans

- Groei korte (binnenlandse) vakanties
- Ruimte voor doorontwikkeling en groei
- Het aantrekken van een dag- en/of verblijfsrecreatieve trekker
- Clusteren van het aanbod; nieuw aanbod nabij bestaand aanbod creëren
- Ecotoerisme met behoefte aan echtheid (streekproducten)
- Unieke kleinschalige logies die reputatie regio verhogen
- Cultuurhistorie van het gebied meer beleefbaar maken, o.a. via routes en verhalen
- Uitbouwen van samenwerking ondernemers
- 'Grensontkennend' samenwerken met andere gemeenten
- Bekendheid vergroten middels samenwerking RMT

Bedreiging

- Grote concurrentie van (buitenlandse) bestemmingen, vooral als het onderscheidend vermogen beperkt is

02

Conclusies en
opgaven voor
de gemeente

2.1 Het toeristisch ecosysteem en de toeristische levenscyclus

De analyses brengen aan het licht hoe de toeristisch-recreatieve sector van Achtkarspelen er voor staat. Deze stand van zaken interpreteren we aan de hand van twee toerismemethoden:

- De toeristische levenscyclus (zie groen kader)
- Het toeristisch ecosysteem-model (zie blauw kader)

Deze methoden geven aan waar de sector nu staat en wat er moet gebeuren om een stap verder te komen en een regionale plus voor toerisme en recreatie te realiseren. De modellen helpen om opgaven te formuleren voor de gemeente en om daar passende strategielijnen en acties aan te verbinden.

Achtkarspelen in pioniersfase

Over het algemeen kan gesteld worden dat recreatie en toerisme in Achtkarspelen in de fase van pionieren zit. De gemeente en individuele ondernemingen genieten nog weinig bekendheid en er zijn geen sterke toeristisch-recreatieve clusters. De toeristische basis van dagrecreatie, horeca en verblijf moet nog verder groeien. De bekendheid moet vergroot worden om zo meer mensen naar het gebied te trekken. Tot nu toe zijn het vooral pioniers en avonturiers die het nog relatief onbekende gebied willen verkennen.

De **toeristische levenscyclus** van bestemmingen geeft inzicht in de interactie tussen toeristen en een bestemming. Deze cyclus bestaat uit 5 fasen:

1. Ontdekking en opkomst
2. Betrokkenheid
3. Ontwikkeling en groei
4. Consolidatie en stagnatie
5. Degradatie

(meer informatie in hoofdstuk 9)

Ecosystemen leren ons veel over hoe het **toerisme** toekomstbestendig kan functioneren. Toeristische ontwikkelingen zijn te sturen door toeristische bestemmingen te ontwikkelen en managen als een “ecosysteem”.

Toepassing van vier basisprincipes (diversiteit, verbondenheid, draagkracht-circulariteit en menselijk handelen gericht op de langere termijn) zorgt voor een veerkrachtige bestemming. Dit reikt een bestemming nieuwe waarden aan, laat haar succesvol schakelen op meerdere schaalniveaus en biedt houvast in tijden van crisis.

(meer informatie in hoofdstuk 9)

Achtkarspelen heeft potentie

Gegeven onderstaande conclusie per ecosysteem-principe wordt het toeristisch ecosysteem van Achtkarspelen hoofdzakelijk getypeerd als 'potentieel'. Het recreatieve ecosysteem is nog beperkt ontwikkeld. Dat betekent dat het samengestelde toeristische product nog niet echt is ontwikkeld; er is weinig aanbod en vraag en het aanbod dat er is, is kleinschalig.

- **Diversiteit.** De omgevingskwaliteiten zijn aanwezig: De Noardlike Fryske Wâlden vormt een aantrekkelijk cultuurlandschap en De Mieden vormt een groot natuurgebied. Desondanks vormen ze geen trekker van formaat om het gebied toeristisch te bezoeken. Het toeristisch-recreatieve aanbod in de gemeente is klein en kleinschalig. De diversiteit is beperkt. Dag- en verblijfsrecreatieve trekkers van formaat ontbreken.
- **Verbondenheid.** De verbondenheid tussen het dag- en verblijfsaanbod is in de gemeente niet groot. Het gebrek aan samenwerking tussen ondernemers en met de overheid/terreinbeheerders beperkt de intensiteit van gast-ervaringen. De organisatiegraad is laag.
- **Draagkracht.** De draagkracht van toerisme en recreatie is in Achtkarspelen is niet in het geding. Sterker nog, er is eerder sprake van toeristisch-recreatieve onderbenutting. Er is nog genoeg ruimte voor groei en uitbreiding.
- **Menselijke handelen gericht op lange termijn.** Het menselijke handelen gaat vooral over de keuzes waar en waarom wel/niet te investeren en vanuit welke kernwaarden? Deze bewuste keuzes zijn nog nauwelijks gemaakt in de gemeente. Dit beleidsplan geeft hier sturing aan.

2.2 Opgaven voor de gemeente

De volgende opgaven komen voort uit de voorgaande conclusies:

- Een recreatieve identiteit formuleren en toepassen in de gehele toeristisch-recreatieve productontwikkeling. Van nieuw type logiesaccommodaties tot het beleefbaar maken van de verhalen van de gebieden voor bewoners en bezoekers.
- Op zoek gaan naar plekken waar sterke toeristische clusters kunnen of mogen ontstaan met bundeling van dag- en verblijfsrecreatie. Denk aan de Spitkeet en Skûlenboarch als potentiële ontwikkellocaties.
- Behoud van de natuurlijke omgeving en betere bekendheid van de landschappen.
- Met bewoners en ondernemers voor bewoners en bezoekers initiatieven ontplooiën zodat vergroting van economie, leefbaarheid en omgevingskracht ontstaat.
- Verbinden van het dagrecreatie en logiesaanbod.
- Vergroten van het dagrecreatieve en logiesaanbod en aantrekkelijke ondersteunende horeca.
- Stimuleren van meer onderlinge samenwerking tussen ondernemers om nieuwe projecten van de grond te krijgen die de uniciteit van de gebieden versterkt.

Deel B gaat in op de strategielijnen voor de gemeente en benoemt een concreet uitvoeringsprogramma voor de uitvoering van deze strategielijnen.

B

Deel B

Beleid en uitvoeringsprogramma

An aerial photograph of a vast, lush green field, possibly a park or a large garden. A narrow path winds through the center of the field, and a small group of people is visible walking along it. The field is densely packed with green plants, and the overall scene is bright and vibrant.

Via strategielijnen naar concrete acties die invulling geven aan de doelen en het streefbeeld.

Inleiding

Deel A van het beleidsplan, inclusief de bijlagen, geeft de startpositie van de gemeente weer als het gaat om het toeristisch-recreatieve product. De opgaven die voor de gemeente zijn benoemd, vormen het uitgangspunt voor het beleid dat in dit deel B wordt gepresenteerd.

Het beleid geeft een antwoord op de opgaven. Het geeft een recreatieve identiteit en het streefbeeld voor de gemeente en benoemt strategielijnen waarlangs de opgaven opgepakt kunnen worden. De strategielijnen worden concreet gemaakt in het uitvoeringsprogramma.

Voor de gemeente zijn ook doelen opgesteld. De beoogde effecten van het uitvoeringsprogramma zijn doorgerekend, zodat duidelijk wordt in hoeverre de doelen gerealiseerd worden.

03

Beleidslijnen 2021-2030

3.1 De visie op toerisme en recreatie

Naar een florierende sector

De toeristisch-recreatieve sector is in potentie een belangrijke sector voor de gemeente Achtkarspelen en de regio. Ze zorgt voor ondernemerschap, werkgelegenheid en draagt bij aan leefbaarheid voor de eigen inwoners. Het is belangrijk de sector te laten floreren. Ecosysteem-denken is een manier om dit mogelijk te maken. Deze denk- en werkwijze gaat uit van balans tussen bewoners, bezoekers en de natuurlijke omgeving.

De ecosysteem-principes: diversiteit, verbondenheid en draagkracht zijn dan ook leidend in het voorliggend beleid: een optimale diversiteit, verbondenheid van aanbod en ondernemers en draagkracht passend bij het gebied (bewoners en omgeving). Achtkarspelen kiest er voor om allereerst de recreatievoorzieningen voor de eigen inwoners op orde te brengen en houden. Dit draagt direct bij aan de leefbaarheid van de inwoner, past bij wat het gebied aankan en wat het gebied is: de identiteit. Vervolgens brengen gasten van buiten de gemeente een (meerdaags) bezoek aan de gemeente omdat ze worden aangetrokken door de recreatieve identiteit van het gebied en de bedrijven. Toerisme vormt zogezegd de plus. Het zorgt voor stuwende economische bijdragen en het bevordert het in stand houden van voorzieningen en cultureel erfgoed. Omdat de gemeente zich nog in de toeristisch-recreatieve pioniersfase bevindt, is er voorlopig nog sprake van toeristisch-recreatieve onderbenutting en dat biedt ruimte aan nieuwe ontwikkelingen.

Recreatie is de basis. Recreatie is wat je doet in je vrije tijd. Even de hond uitlaten, een wandeling door de natuur, eindje fietsen of stukje varen. Met een clubje sporten, kaarten, borrelen of knutselen. Naar de speeltuin, een galerie, een optreden of even lekker uit eten. Dit vraagt om passende en uitnodigende voorzieningen. Om te ontspannen, te bewegen, elkaar te ontmoeten. De eigen inwoners vormen zogezegd de basis; de hoofddoelgroep. Ook bezoekers van buiten maken gebruik van deze recreatieve voorzieningen. Inwoners uit buurgemeenten, dagjesmensen uit Noord-Nederland maar ook toeristen die in de regio logeren.

Toerisme is de plus. Toeristen logeren in de gemeente of in de regio. Ze verblijven wat langer in de buurt en maken daarbij gebruik van de lokale en regionale horeca, winkels, accommodaties en recreatieve voorzieningen. Hun bestedingen geven een stuwende impuls aan de lokale economie. Toerisme draagt bij aan het in standhouden van voorzieningen, landschappen en natuur. Maar het creëert ook nieuwe kansen, bijvoorbeeld voor nieuwe logiesaccommodaties, horeca of recreatieve producten. Zo is toerisme een onderdeel van de samenleving. Maar hiervoor dient ze wel in balans te zijn met wat de omgeving aankan (draagkracht). Dit is dan ook het uitgangspunt bij de uitwerking van dit beleid.

Daarom is het vierde ecosysteem-principe 'menselijk handelen' van belang. Door als gemeente en ondernemers de recreatieve identiteit en waarden van het gebied te benoemen, kunnen slimme identiteitsdragers (recreatieve producten die de identiteit versterken) gemaakt en doorontwikkeld worden. Deze identiteitsdragers maken het gebied herkenbaar en onderscheidend en zorgen dat de sector floreert.

Vertaling naar beleid

Deze denk- en werkwijze is toegepast in ambities en doelen voor de gemeente Achtkarspelen. Deze zijn afgeleid van diverse beleidsdocumenten, waaronder de Position Paper Gastvrij Fryslân 2030, de Visie T&R Noordoost-Fryslân 2020-2030 en de voorgaande analyses die aangeven wat de potenties zijn van de gemeente. Ook zijn de ambities en doelen, en de uitwerking hiervan, gebaseerd op de uitspraak van de gemeenteraad dat er meer overnachtingen gerealiseerd mogen worden in de gemeente en dat daarbij gedacht kan worden aan grootschaliger ontwikkelingen. Daarnaast is de ambitie om de Noardlike Fryske Wâlden meer in de etalage te zetten en wandel- en fietsroutes verder te ontwikkelen. Ook de raad ziet dus de groeipotenties van de sector.

Na het presenteren van de ambities en doelen zijn de recreatieve identiteit en het streefbeeld van de gemeente weergegeven in woord en beeld. Daarna zijn strategielijnen gepresenteerd. Van daaruit is ook het uitvoeringsprogramma opgesteld.

3.2 De ambities en doelen van Achtkarspelen

Lokale economie

Een florerende gastvrijheidseconomie: een belangrijke **economische drager** voor de lokale economie.

- Slimme groeidoelen Noordoost 2020-2030 doorvertalen naar Achtkarspelen. Dat betekent in 2030: 100% meer overnachtingen (zie *bijlage 10.1 voor toelichting*).

Leefbaarheid

Een **prettige leefomgeving** voor eigen inwoners.

- Mienskip staat centraal.
- Voldoende mogelijkheid voor bewegen, sport en spel.
- Het instandhouden van **lokale voorzieningen en cultureel erfgoed**.
- Stijging van de **brede welvaart** (zie *bijlage 10.2 voor toelichting*)
- Slim gebruik van (lege) bestaande bebouwing.

Natuurwaarde

Vergroten natuurwaarde en **biodiversiteit**.

- Nationaal Landschap en natuurgebieden hebben grote R&T waarde; recreatie is ontwikkelpijler.
- De **recreatieve reputatie** is vergroot.
- De **beleefbaarheid** is vergroot, onder andere door ingepaste recreatieve routes en voorzieningen.
- Logiesaccommodaties worden **duurzaam/ circulair** ontwikkeld.

Sterk netwerk

Samenhangende, krachtige **organisatie**.

- **Recreatief netwerk** fietsen en wandelen.
- Een toeristisch **platform** om projecten van de grond te krijgen.
- Gezamenlijk **profiel** opstellen en dat **promoten**.

3.3 Achtkarspelen, streefbeeld 2030

Gemeente met een vrijgevochten verhaal, met de Noardlike Fryske Wâlden als recreatieve identiteit

In 2030 is Achtkarspelen gegroeid van een relatief onbekende bestemming naar een bestemming waarvan het vrijgevochten verhaal uitgedragen wordt. Het gebied is toeristisch gezien in de fase van betrokkenheid.

De Noardlike Fryske Wâlden vormen de recreatieve identiteit van de recreatiesector. Het coulisselandschap is vriendelijk, karakteristiek en afwisselend. Recreatieve ontwikkelingen zijn hier op geënt. De pure en rauwe verhalen van het gebied raken steeds meer in trek bij een specifieke doelgroep: mensen die de vrijheid en het onontdekte opzoeken. Ze dwalen en gaan graag van de gebaande paden af op zoek naar ruige, ongepolijste plekken. Voor hen zijn er diverse 'mijmerplekken' met schitterende zichten op natuur en bijzondere verhalen waarbij je kunt wegdromen. De gemeente leent zich bij uitstek om per fiets of te voet te verkennen.

De recreatieve basis is op orde waardoor de eigen inwoners volop profiteren van aantrekkelijke recreatieve netwerkstructuren met daarbinnen gewilde 'pleisterplaatsen' met horeca, cultuur en dagrecreatie. Bijzondere logiesaccommodaties krijgen een plek, vaak in of direct bij schitterende natuur, landschap of nabij dagrecreatief aanbod. Het logiesaanbod fungeert als landingsplek om van daaruit de rest van het gebied te ontdekken. Bewoners worden gestimuleerd om een gastvrije medeproducent in het toerisme te worden: "liever kleine baas dan grote knecht". Tegelijkertijd is ruimte geboden aan grootschaliger logiesontwikkeling(en) om de lokale economie te stimuleren.

Recreatieve identiteit

Noardlike Fryske Wâlden

3.4 Strategielijnen: van pioniersfase naar fase van betrokkenheid

Om deze recreatieve identiteit te versterken en het streefbeeld en de doelen te behalen, zetten we vier strategielijnen in. Deze worden op de volgende pagina's in woord en in beeld beschreven:

1. Breng de basis op orde
2. Vul de recreatieve identiteitsdragers in
3. Versterk het logiesaanbod
4. Vergroot de onderlinge samenwerking tussen ondernemers

Deze strategielijnen gelden voor de hele toerisme- en recreatiesector. Het is aan de sector (publiek en privaat) om tot uitvoering van de strategielijnen te komen. Hierbij geldt dat de gemeente vaak ruimte kan bieden en kan stimuleren, maar dat ondernemers en organisaties aan de slag moeten met de productontwikkeling. In het uitvoeringsprogramma wordt daarom aangegeven welke actor met name aan zet is. Daarbij kunnen ook de regio en Provincie een rol vervullen: bij de huidige actieprogramma's kan vaak aansluiting worden gevonden.

1. Breng de basis op orde

Allereerst wordt de recreatieve aantrekkingskracht voor de eigen inwoners vergroot. Zo is ook ooit de Efteling ontstaan: opgezet om de eigen inwoners ontspanning te bieden is het later uitgegroeid tot pretpark. De eigen inwoners moeten allereerst kunnen recreëren en genieten in de eigen omgeving. Dit kan door de volgende actielijnen op te pakken:

- Routestructuren toevoegen. Door nieuwe routes kan de natuur- en cultuurbeleving worden versterkt. Dit versterkt bovendien de gezondheid van de eigen inwoners:
  - MTB-routes door het Nationaal Landschap (over gemeentegrenzen heen) en slim gezoneerd;
  - Doorontwikkeling van het streekpad (en/of nieuwe paden);
  - Recreatieve fiets- en wandellusjes (eventueel gethematiseerd);
  - Verhalenvertellers activeren om interessante verhalen rondom de natuur, cultuur en historie naar voren te halen. Vervolgens kunnen diverse dragers (apps, QR, streekproducten, routes, evenementen) de verhalen tot leven brengen. Hiermee worden de gebieden meer beleefbaar.
- Versterking van dagrecreatieve voorzieningen, ontmoetingsplekken en mijmerplekken;
- Impuls voor natuurspeelplaatsen;
- Toevoegen en doorontwikkelen horeca-aanbod op sleutelplekken (in kernen en langs routes);
- Promotie door RMT zodat de bekendheid van het gebied wordt vergroot;
- 'Meters maken' (zie kader), samen met Tytsjerksteradiel (evt. uitgevoerd als opdracht door RMT), om verbindingen te maken en initiatieven te stimuleren. In eerste instantie voor een periode van 2 a 3 jaar.

Meters maken

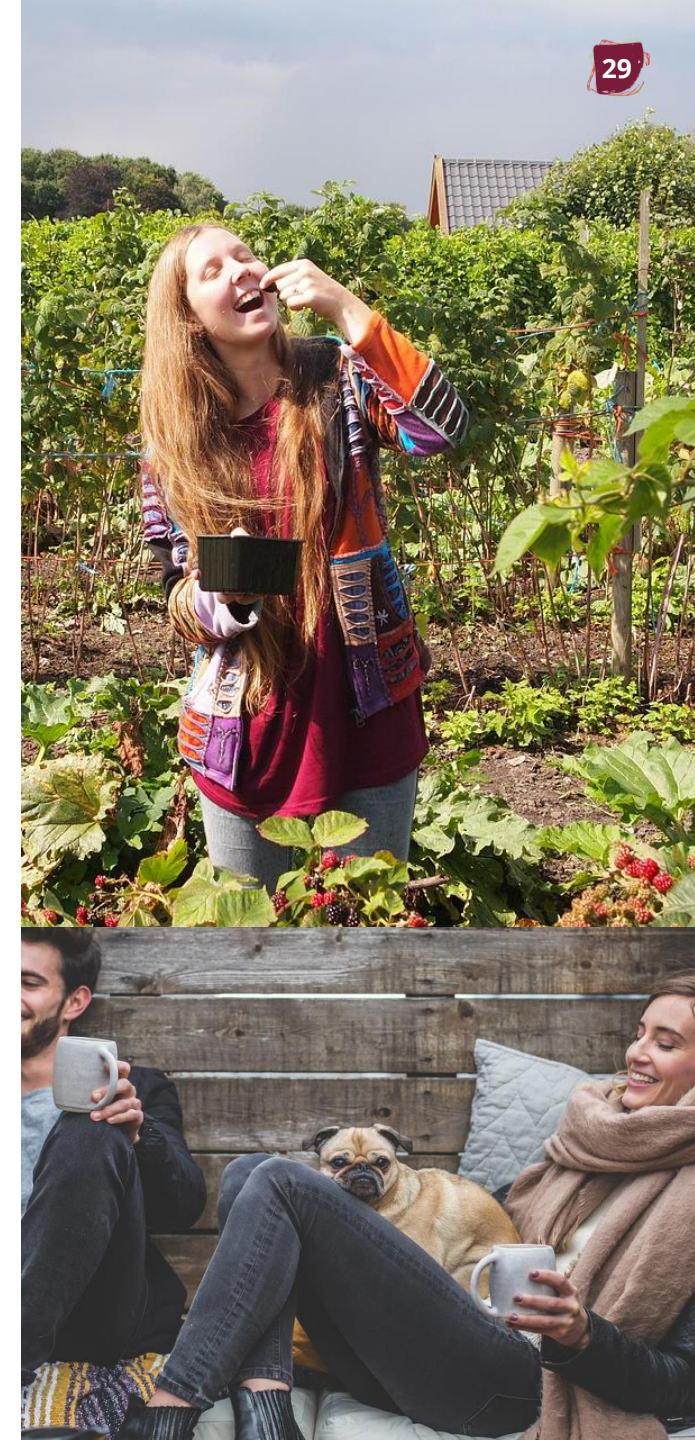
De gemeente kiest er voor om, waar mogelijk samen met de gemeente Tytsjerksteradiel, in te zetten op 'meters maken'. Gedurende een periode van circa 3 jaar wordt hiermee bijvoorbeeld een platform tot stand gebracht. Het 'meters maken' moet er ook voor zorgen dat inhoudelijke initiatieven gestimuleerd en uitgevoerd worden en dat ondernemers projectmatig bij elkaar komen (bijv. rondom benutting van cultureel erfgoed of ontwikkelen van streekverhalen). Het meters maken kan gebeuren door initiatieven van ondernemers zelf, doordat in sommige gevallen er budget beschikbaar is, maar kan ook door een specifiek persoon hiervoor aan te wijzen of aan te stellen (de 'metermaker', bijvoorbeeld vanuit RMT). Het meters maken is nodig om snelheid te maken, concrete acties uit te voeren en de juiste energie op te wekken om blijvend samen te werken. Gemeente en ondernemers kunnen zo samen stappen zetten en aan de slag gaan.

2. Vul de recreatieve identiteitsdragers in

Dé recreatieve identiteit in de gemeente Achtkarspelen wordt gevormd door het Nationaal Landschap met haar typische cultuur. Rondom deze De Noardlike Fryske Wâlden kunnen onderscheidende identiteitsdragers worden ontwikkeld waardoor bewoners (in een straal van ca. 30 km) en bezoekers worden aangetrokken. Divers dagrecreatief en logiesaanbod kan aansluiten bij deze recreatieve identiteit en zo drager worden of ondersteunend zijn aan de drager.

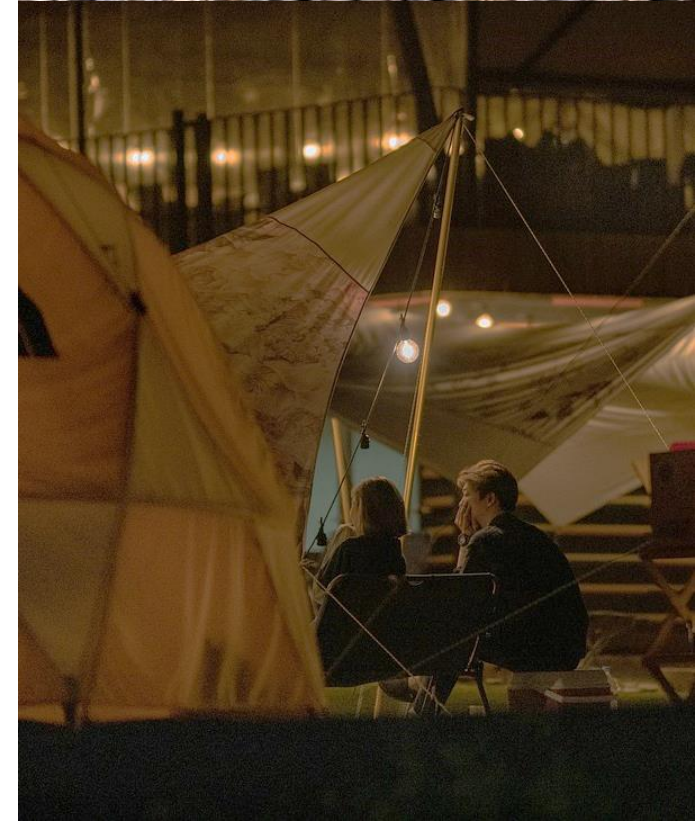
- Ontwikkel een streekpark. Te denken valt aan het doorontwikkelen en uitvergroten van de Spitkeet tot recreatief focuspunt van de cultuurhistorie en het Nationaal Landschap. Of denk aan een doorontwikkeling van Skûlenboarch. Vul dit in met bijv.:
  - Aantrekkelijke natuurspeelplaats (struintuin/moeras);
  - Outdoor-voorzieningen;
  - Blote-voetenpad;
  - Timmerdorp;
  - Kleinschalige evenementen met een 'vibe' van creativiteit;
  - Start- en eindpunt van recreatieve routes en een nieuwe MTB-trail.
- Ambachtelijk overnachten in Achtkarspelen. De zelfwerkzaamheid van Achtkarspelen benutten door bewoners en bedrijven uit te dagen hun eigen recreatiewoningen te ontwerpen en realiseren (denk aan het concept van zelfbouw):
  - Prijsvraag die leidt tot enkele showcases op een schitterende locatie;
  - Creatieve logiesaccommodaties uitdagen.

3. Versterk het logiesaanbod

Het logiesaanbod is niet groot, en de bedrijven die er zijn, zijn veelal kleinschalig. Dit past grotendeels bij de identiteit van het gebied. Toch is het belangrijk het logiesvolume te vergroten zodat er meer kritische massa ontstaat, passend bij de aard en schaal van het landschap en de recreatieve identiteit. De volgende actielijnen dragen bij aan het versterken van het logiesaanbod (zowel in kwaliteit als kwantiteit) in de gemeente.

- Bied logiesondernemers ontwikkelruimte en stel hiervoor een ontwikkelkader op voor nieuwe logiesaccommodaties, met ook aandacht voor kleinschalig aanbod (zie bijlage).
- Bied maatwerk door experimenteeruimte.
- Verken de mogelijkheden van toevoeging van bijvoorbeeld een (middel)groot bungalowpark met eigen content of nabij dagrecreatie (bijv. bij de Spitkeet of bij Skûlenboarch). Deze toevoeging kan een sneeuwbaaleffect veroorzaken waarmee grotere groei bereikt wordt (zie ook bijlage 10.1).
- Creëer ruimte voor kansrijke nieuwe logiesaccommodaties (zie ook vorige strategielijn), zoals een logiesformule passend bij de Noardlike Fryske Wâlden of circulaire lodges (vergelijkbaar met de Reggehooibergen in de Twentse Reggestreek of Cabiners van Staatsbosbeheer) verspreid in het gebied op schitterende Wâld-locaties met een centraal en uniform beheer. Ga hierbij de samenwerking aan met Tytsjerksteradiel. In Achtkarspelen kunnen dit heel goed ruige locaties zijn om de ongepolijste identiteit te onderstrepen.
- Sluit aan bij het actieprogramma Vitale Logiesaccommodaties en maak gebruik van de instrumenten om bestaande bedrijven vitaler te maken: zoals een expertteam dat plannen van ondernemers scherpere richting geeft en Nije Logies dat erop gericht is om van goede ondernemersinitiatieven geweldige initiatieven te maken. De Provincie zorgt voor financiering van deze instrumenten.
- Realiseer en stimuleer cursussen en trainingen voor logiesondernemers zodat zij verder kunnen professionaliseren.

4. Vergroot de onderlinge samenwerking tussen ondernemers

De toerisme- en recreatieondernemers zijn op dit moment nog niet of onvoldoende georganiseerd. Belangrijk voor een sterke sector is dat er een netwerk is van enthousiaste ondernemers dat zich ervoor inzet om de sector een impuls te geven.

- Stimuleer de komst van een toeristisch platform met enthousiaste ondernemers die nieuwe ideeën omzetten in concrete projecten en die Achtkarspelen kunnen vertegenwoordigen binnen RMT;
- De gemeente vervult hierin een netwerkende rol en faciliteert het 'meters maken'. Zie ook strategielijn 'basis op orde' door ondernemers bij elkaar aan tafel te brengen en nieuwe initiatieven te stimuleren en begeleiden;
- Verbind de evenementen aan logiesaccommodaties in de gemeente;
- Stimuleer de deelname van ondernemers aan netwerken als RMT, HISWA-RECRON en het Gastengilde zodat de logiesondernemers in Achtkarspelen professionaliseren;
- Werk samen met regio en met de Provincie aan de zeven opgaven van Gastvrij Fryslân, waaronder Vitale Logiesaccommodaties en Dagrecreatieve Netwerken.

04

Uitvoerings- programma

4.1 Uitvoeringsprogramma bij het beleid

Vanuit strategielijnen naar actiepunten

In het voorgaande zijn de strategielijnen en actielijnen uitgezet voor de gemeente Achtkarspelen om zo als gemeente de plus te zetten op recreatie en toerisme. Deze monden uit in een uitvoeringsprogramma met concrete acties. Uitgangspunt bij het uitvoeringsprogramma is de visie van de gemeente op de sector, waarbij de gemeente uitspreekt ruimte te willen bieden aan ondernemers en projecten die bijdragen aan het versterken van de sector. De strategielijnen zijn dus leidend, want concrete acties kunnen in deze dynamische sector en dynamische tijden veranderen en bijgesteld worden. Belangrijk is dat ze passen binnen de visie en strategie die is opgesteld.

Meters maken in de sector

De gemeente kan en wil de ruimte bieden aan ondernemers en organisaties en hen stimuleren om met (innovatieve) ideeën te komen om de gastvrijheidssector een impuls te geven. Een 'metermaker' kan actiegericht ondernemers met elkaar en ondernemers en gemeente. Dit helpt bij het benutten van de samenwerkingskansen. Nu de gemeente van pioniersfase naar betrokkenheidsfase wil doorontwikkelen, is het des te belangrijker om snel meters te maken

door nuttige projecten op te pakken. Hierbij kan aansluiting gezocht worden bij de bestaande regionale en Provinciale programma's.

Ondernemers willen verzilveren

Het is vervolgens aan de ondernemers en organisaties om de kansen te verzilveren en gebruik te maken van de ruimte die de gemeente biedt. Het uitvoeringsprogramma biedt hiervoor concrete aanknopingspunten.

Opzet uitvoeringsprogramma

De volgende aspecten komen terug in het uitvoeringsprogramma:

- Strategielijn: de hoofdlijnen voor uitvoering van het beleid
- Actielijn: globale actielijnen binnen de strategielijn
- Actiepunt: concrete actie
- Trekker / actor: wie is het eerste aan zet. Onderscheid is er tussen de gemeente, ondernemers, 'metermaker', natuurorganisaties, stakeholders binnen de sector. De gemeente zal in veel gevallen vooral een faciliterende rol spelen; ondernemers en organisaties zijn in principe initiator van plannen en projecten. Waar de gemeente een rol speelt, zal gekeken worden in hoeverre dit punt ook samen met Tytsjerksteradiel opgepakt kan worden.

- Termijn: kort (tot 2 jaar), middellang (2-5 jaar), lang (5-10 jaar)

De genoemde acties kunnen via diverse kanalen gefinancierd worden; door ondernemers, met subsidies, door cofinanciering etc. In sommige gevallen kan de gemeente besluiten een bijdrage te leveren.

Bijlage 10.1 geeft weer op welke manier het uitvoeringsprogramma bijdraagt aan de realisering van het overnachtingsdoel.

4.2 Een lokale invulling van de regionale visie

Het beleid voor Achtkarspelen is een verdieping van en/of aanvulling op de regionale visie op toerisme en recreatie. Wat daar al gedaan wordt, hoeft lokaal niet meer gedaan te worden. Het uitvoeringsprogramma vormt een plus op wat er Provinciaal of regionaal wordt opgepakt.

Lokaal is de recreatieve identiteit van de gemeente leidend

Om een passende lokale invulling te geven is heel specifiek gekeken naar wat de gemeente Achtkarspelen nodig heeft. De gemeente bevindt zich in de pioniersfase van de toeristische productlevenscyclus en heeft dus een andere aanpak nodig dan andere gebieden in de regio Noardeast-Fryslân. Daar waar de regiovisie meer op hoofdlijnen blijft en met name de streekmerken (Noardlike Fryske Wâlden) vermarkt, gaat dit uitvoeringsprogramma van de gemeente een stap verder en geeft het een concrete en actiematige uitwerking.

Vijf regionale speerpunten om bij aan te sluiten

De regionale visie bevat een uitvoeringsprogramma met vijf speerpunten (promotie, kennis & kwaliteit, profiel, productontwikkeling en samenwerking). Met name de promotie en de kennisdeling vinden op regionaal niveau plaats; daarvan kan de gemeente en kunnen de ondernemers en organisaties profiteren.

Het op te stellen en uit te dragen profiel en passende producten hierbij worden lokaal ontwikkeld, om vervolgens regionaal gepromoot te worden. De onderlinge samenwerking op regionaal niveau is belangrijk. Maar de samenwerkingsbasis moet juist ook op gemeenteniveau op orde komen. Daarom gaat het uitvoeringsprogramma in op het organiseren van een toeristisch platform.

Aansluiting op regionale visie en uitvoeringsprogramma

Hierna staat voor enkele punten uit de regionale visie hoe die tot Uitvoering komen in het uitvoeringsprogramma van de gemeente:

- Zet iconen in de etalage. Dat kan regionaal en lokaal, waarbij het Nationaal Landschap natuurlijk zowel regionaal als lokaal een belangrijke icoon is. Lokaal worden iconen en recreatieve identiteitsdragers toegevoegd.
- Het beleefbaar maken van de Wâlden door middel van routes en verhalen is ook geconcretiseerd in dit lokale uitvoeringsprogramma.
- Dit geldt ook voor het punt dat er ruimte moet zijn voor initiatieven: dit wordt concreet gemaakt met lokale actiepunten. Belangrijk hierbij is om wel aan te blijven sluiten bij wat er regionaal wordt ontwikkeld.
- De regionale visie geeft aan dat er meer dagrecreatie nodig is om meer verblijf te realiseren. Het programma besteedt hier aandacht aan, maar gaat ook specifiek in op juist het uitbreiden van de verblijfsrecreatie, omdat dat tot een sneeuwbaaleffect zal leiden.

Strategielijn	Actielijn	Actiepunt	Trekker/ actoren	Termijn
Breng de basis op orde	Routestructuren toevoegen	Zorg voor doorontwikkeling streekpad en het ontwikkelen van nieuwe routes.	Eigenaren / NFW / gemeente	Kort
		Creëer MTB-routes door het Nationaal Landschap en over gemeentegrenzen heen. Slim gezoneerd.	Eigenaren / gebruikers, gemeente	Kort
		Maak recreatieve wandel- en fietslusjes voor zowel inwoners als bezoekers. Koppel hier waar mogelijk thema's met verhalen aan.	Eigenaren / mienskip / gemeente	Kort
		Maak de routes en het landschap meer beleefbaar door interessante verhalen te ontwikkelen en vertellen rondom natuur, cultuur en historie. Start met de ontwikkeling van de verhalen en verwerk ze in diverse 'draggers' zoals: apps, QR-codes maar ook door excursies/evenementen en streekproducten.	Ondernemers / mienskip / NFW /SBB / gemeente	Kort / middellang
	Versterken dagrecreatieve voorzieningen	Creëer mijmerplekken en ontmoetingsplekken langs routes en op bepalende locaties.	Ondernemers, eigenaren, gemeente	Kort / middellang
		Versterk de dagrecreatieve voorzieningen door meer activiteiten te clusteren en te verbinden.	Ondernemers, organisaties, gemeente (ruimtelijke randvoorwaarden)	Kort / middellang
		Onderzoek de mogelijkheden om natuurspeelplekken een impuls te geven of te ontwikkelen. Bijv. bij het Hossebos, De Spitkeet en Skûlenboarch.	Eigenaren, ondernemers, gemeente	Kort / middellang
		Geef ruimte aan horeca-ontwikkelingen op sleutelplekken (langs routes en in de kernen).	Gemeente i.s.m. ondernemers	Voortdurend
		Onderzoek mogelijkheden voor dag(deel) programma's voor bestaande rondvaarten/cruises. Bijv. vanaf Kootstertille een dag(deel)programma langs diverse voorzieningen (Spitkeet, Kruidhof, Ot en Sien etc.) en horeca.	'Meter-maker'	Kort / middellang
	Bekendheid vergroten	Geef input aan RMT en Merk Fryslân om deelgebieden wervend te promoten.	'Meter-maker' met ondernemers / gemeente	Kort
	Stel middelen beschikbaar voor het 'meters maken', zodat projecten en netwerken opgezet en gestimuleerd worden. Voor een periode van 2 à 3 jaar.	Gemeente	Kort	

Strategielijn	Actielijn	Actiepunt	Trekker/ actoren	Termijn
Vul de recreatieve identiteitsdrager rondom de Noardlike Fryske Wâlden in	Ontwikkel een streekpark rondom de recreatieve identiteit	<p>Ontwikkelen en uitvergroten van een bestaande locatie (wellicht Spitkeet en/of Skûlenboarch) tot een recreatief focuspunt van de cultuurhistorie en het Nationaal Landschap. Vul dit in met diverse voorzieningen, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aantrekkelijke natuurspeelplaats (struintuin/moeras); • Outdoor-voorzieningen; • Blote-voetenpad; • Timmerdorp; • Kleinschalige evenementen; • Start- en eindpunt van recreatieve routes en een nieuwe MTB-trail (eventueel gemeentegrensoverschrijdend). • Logiesaccommodatie 	'Meter-maker', initiatief-nemende ondernemers, grondeigenaren en gemeente	Kort / middellang
	Ambachtelijk overnachten in Achtkarspelen	Ontwikkel op een schitterende (bij voorkeur een pure, ruige) locatie unieke verblijfsaccommodaties die de recreatieve identiteit benadrukken en versterken. Daag bewoners en bedrijven uit om hun eigen recreatiewoningen te ontwerpen en realiseren. Dit kan middels een prijsvraag.	'Meter-maker' / ondernemers / mienskip	Middellang / lang

Strategielijn	Actielijn	Actiepunt	Trekker/ actoren	Termijn
Versterk het logiesaanbod	Aansluiten bij provinciaal actieprogramma vitale logiesaccommodaties	Ondernemers wijzen op de instrumenten die voor hen beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld het expertteam dat kan helpen bij nieuwe plannen en het toekomstbestendig maken van het bedrijf.	YnBusiness, Toerisme Alliantie Friesland (TAF), gemeente en Provincie	Voortdurend
		De gemeente benut instrumenten die voor haar beschikbaar komen, zoals het kwaliteitsteam voor nieuwe logiesontwikkelingen.	Gemeente i.s.m. Ynbusiness	Voortdurend
	Toevoegen grootschaliger logiesaanbod	Verken de mogelijkheden van het toevoegen van een (middel)groot bungalowpark met eigen content of nabij bestaande dagrecreatie (bijv. bij Spitkeet of Skûlenboarch)	Grondeigenaren, 'meter-maker' en gemeente	Middellang / lang
	Creëer ruimte voor nieuwe initiatieven	Wees bereid tot maatwerk als een nieuw logiesconcept past bij de identiteit en binnen ontwikkelkader en beleidsmatig toch op belemmeringen stuit.	Gemeente	Voortdurend
		Stimuleer de mogelijkheid tot ontwikkeling van circulaire lodges verspreid door het landschap op unieke plekjes. Referentie: cabiners van SBB en Reggehooibergen.	'Meter-maker' met ondernemers	Kort tot middellang
	Versterk ondernemerschap	Realiseer en stimuleer cursussen en trainingen voor logiesondernemers zodat zij verder kunnen professionaliseren.	Door en/of via RMT	Kort tot middellang

Strategielijn	Actielijn	Actiepunt	Trekker/ actoren	Termijn
Vergroot de onderlinge samenwerking tussen ondernemers	Toeristisch platform	Stimuleer de komst van een toeristisch platform dat de gemeentelijke clusters en iconen naar voren brengt bij RMT en dat nieuwe ideeën vertaalt in concrete projecten. Faciliteer de bijeenkomsten gedurende de eerste jaren (locatie, gastvrijheid, uitnodigingen, sprekers).	'Meter-maker'	Kort
		Vervul als gemeente een netwerkende rol en stel middelen beschikbaar voor een meter-maker (zie strategielijn 'basis op orde').	Gemeente	Kort
	Verbinding maken	Verbind de grotere evenementen in de gemeente aan logiesaccommodaties. Dit zal meer overnachtingen stimuleren.	Ondernemers, evenementenmakers samen met de 'meter-maker'	Voortdurend
		Stimuleer deelname van ondernemers aan netwerken zoals RMT, HISWA-RECRON en het Gastengilde zodat de logiesondernemers professionaliseren en met elkaar verbinden.	RMT / HISWA-RECRON / Gastengilde / 'Meter-maker'	Kort
		Werk samen met de Provinciale deelprogramma's zoals Vitale Logiesaccommodaties en Recreatieve Netwerken	Gemeente i.s.m. Ynbusiness	Voortdurend

Deel C

Bijlagen

05

Huidig beleid

5.1 Hoofdpunten uit bestaand beleid

Regionale visie Noordoost Fryslân 2020-2030

Deze vastgestelde visie spreekt de volgende **ambitie** uit, in 2030:

- Worden 50% meer overnachtingen in onze regio doorgebracht van ruim 600.000 overnachtingen nu naar ruim 900.000 in 2030;
- Ontvangen we 50% meer binnen- en buitenlandse vakantiegasten in regio Noordoost Fryslân, het gaat om een groei van bijna 175.000 nu tot ruim 260.000 in 2030;
- De werkgelegenheid neemt toe van een aandeel van 5,2% op de totale werkgelegenheid in 2017 naar 7% in 2030, dat betekent ca. 700 extra banen tussen nu en 2030.

Met behulp van een uitvoeringsprogramma met **5 speerpunten** (promotie, kennis & kwaliteit, profiel, productontwikkeling en samenwerking) werkt de regio aan de volgende **doelen**:

- Het instandhouden van lokale voorzieningen
- Het instandhouden van cultureel erfgoed
- Een prettige leefomgeving voor eigen inwoners
- Het welbevinden van inwoners

Met behulp van 5 streekmerken brengt de regio focus aan. Wouden (incl. Burgumermeer) en Alde Feanen zijn 2 van deze 5 merken.

Provinciaal beleid

Recreatie en toerisme is een belangrijke sector voor de **leefbaarheid en werkgelegenheid** binnen de provincie en binnen de Friese gemeenten. Leefbaarheid is gedefinieerd in *Position Paper Gastvrij Fryslân 2030* als de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld. Recreatie en toerisme hebben een belangrijk aandeel in de leefbaarheid, omdat toeristen bijdragen aan het op peil houden van voorzieningen.

Deze uitgangspunten sluiten ook aan bij de beleidsnotitie Gastvrij Fryslân 2028, de *Ontwerp Omgevingsvisie Provincie Friesland (2018)* en het *Bestuursakkoord 2019- 2023* van de Provincie Friesland. De Provincie zet in op groei van de gastvrijheidseconomie. Door slimme groei kan toerisme in 2030 in Friesland een grote bijdrage leveren aan leefbaarheid, natuur- en cultuurerfgoed en werkgelegenheid.

Ook in andere regionale of provinciale stukken zien we de bovenstaande boodschap in grote lijnen terug. In stukken als *Nationaal Park De Alde Feanen Ontwikkelplan 2015-2022*, *Visie waterrecreatie Noordoost Fryslân* en *Provinciale visie waterrecreatie It blauwe goud fan*

Fryslân komen de ambities, doelen en plannen in hoofdlijnen neer op:

- Ambitie voor economische sector van betekenis, met nadrukkelijk aandacht voor balans en behoeften m.b.t. inwoners en natuur;
- Meer of sterkere verbinding tussen partijen en bestaand aanbod of initiatieven;
- Verbeteren van routestructuren;
- Uitbouwen van de watersportpositie;
- Gezamenlijke promotie.

06

Aanbodstructuur
dag- en
verblijfsrecreatie

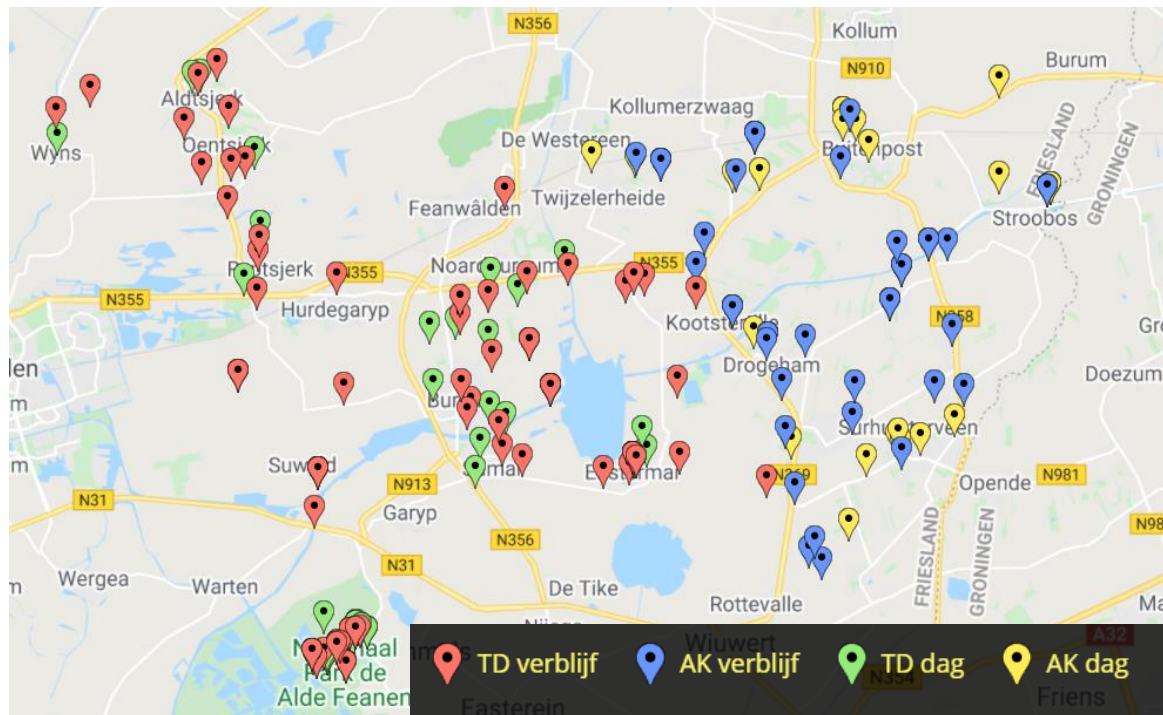

6.1 Opbouw toeristisch aanbod

Het in beeld brengen van de huidige opbouw van het dagrecreatief en verblijfsaanbod heeft twee doelen:

- Het vertrekpunt aangeven, zodat duidelijk is wat toegevoegd moet worden om de ambities en doelen te realiseren.
- Input geven voor het profiel van de gemeente, en de sterke en zwakke punten blootleggen. Dit komt later in de clusterprofielen en SWOT-analyse terug.

Het totale dag- en verblijfsaanbod is op onderstaande kaart weergegeven. De volgende pagina's geven hierop een toelichting.

Het verblijfsaanbod dat is opgenomen bestaat uit:

- Bungalowparken
- (mini-)campings
  - Hotels
  - Jachthavens
- B&B's en vakantiehuisjes
- Groepsaccommodaties

Het dagrecreatieve aanbod bestaat uit:

- Cultuur / museum
- Fietsverhuur
- Jachthavens en watersport
  - Kinderattracties
  - Kunst en galerieën
    - Molens
    - Natuur
- Streekproducten
- Uitgaan / Bowlen
  - Vissen
  - Wellness
  - Zwemmen

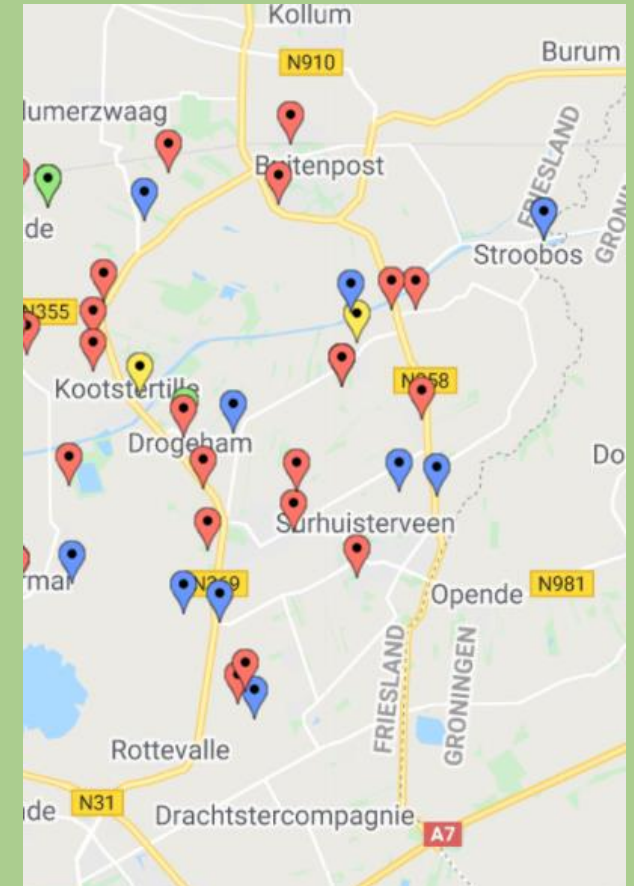
6.2 Verblijfsaanbod Achtkarspelen

Het verblijfsaanbod in Achtkarspelen is gering. In totaal zijn er 30 aanbieders waarvan 21 (dat is 70%) kleinschalig (minder dan 25 bedden).

In totaal zijn ze goed voor rond de 15.000 tot 20.000 overnachtingen per jaar. Dit is gebaseerd op het vitaliteitsonderzoek logiesaccommodaties Fryslân, 2019. Vanuit het onderzoek zijn overnachtingsniveaus doorgerekend conform het regionaal gemiddelde. Dit is per type accommodatie doorgerekend. Het geeft dus een indicatie van het aantal overnachtingen.

Het aandeel van mini-campings en B&B's is hierin groot. Jachthavens met overnachtingsmogelijkheden zijn er minder en een hotel ontbreekt. Het gaat hier echt veelal om kleinschalig aanbod. De vitaliteit van het aanbod is veelal gemiddeld te noemen: de kleinschaligheid brengt met zich mee dat het perspectief van de bedrijven lager is. In het gebied zijn geen duidelijke clusters te onderscheiden. Het aanbod ligt met name langs de beide N-wegen.

Vanuit de diverse gesprekken die zijn gevoerd, komt naar voren dat het met name de rustzoekers zijn die de gemeente bezoeken voor een verblijf. Rust, ruimte en natuur zijn belangrijke zaken die zij zoeken. Het gaat dan met name om oudere mensen. Ook noemen enkele ondernemers de groepsmarkt als een belangrijke doelgroep.

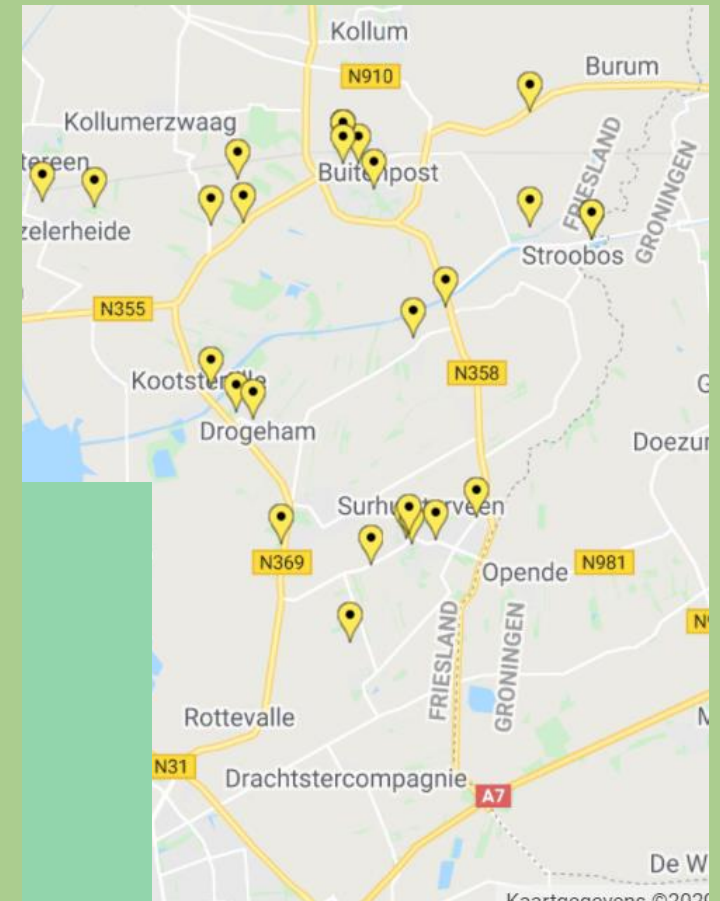

6.3 Dagrecreatief aanbod Achtkarspelen

Een kleine 30 aanbieders die zich bezig houden met dagrecreatie vinden we in Achtkarspelen. Een groot deel hiervan (ca. 37%) is een basisvoorziening: veelal lokale voorzieningen die er ook zijn voor de eigen inwoners. Denk aan kleinere voorzieningen in de natuur/bossen en zwembaden. Meer dan de helft van de aanbieders kunnen we 'vasthouders' noemen: voorzieningen die het verblijf van een gast kunnen verlengen en bezoekers uit een grotere regio trekken. In Achtkarspelen zijn dat met name kleinere musea en ateliers. Een tweetal aanbieders zijn niche-trekkers voor de gemeente: een voorziening die het doel an sich kan zijn voor een specifieke doelgroep. Die komt vanuit heel Nederland om het te bezoeken. Voor Achtkarspelen is dat De Kruidhof met het IJstijdenmuseum.

Wat betreft het dagrecreatief aanbod zien we dat dit zich met name clustert rondom Buitenpost en Surhuisterveen. Deze clustering valt niet samen met het verblijfsaanbod, ze staan meer los van elkaar.

07

Uitkomsten
interviews, sessie
ondernemers en
inwoners

7.1 Inleiding

Er is met diverse partijen gesproken over recreatie en toerisme in de gemeente. Allereerst is er met de gemeenten gezamenlijk gesproken met medewerkers van de afdeling 'recreatie en toerisme' en van 'ruimtelijke ordening'. Met hen is gesproken over de huidige situatie, de knelpunten en de wensen naar de toekomst toe.

Verder is gesproken met ondernemers, bewoners en professionals uit de gemeente. Er is gesproken over knelpunten, streefbeeld en te ondernemen acties binnen de gemeente. Paragraaf 2 geeft de belangrijkste punten uit die sessie weer. Dit alles, samen met de voorgaande analyses, is input voor het gebiedsprofiel dat wordt beschreven in het volgende hoofdstuk. Dit vat samen hoe het er nu voor staat in de sector in de gemeente.

7.2 Uitkomsten sessie Achtkarspelen

Knelpunten

- Er is te weinig onderscheidende horeca, en er is te weinig horeca open
- Er zijn te weinig bedden, ook om daarmee de dagrecreatie te 'voeden'.
- De gemeente heeft weinig bekendheid. Terwijl er echt wel genoeg te doen is.
- Te weinig samenwerking onderling als ondernemers
- Liever kleine baas dan grote knecht: veel kleine bedrijven die hun eigen gang gaan, weinig grote bedrijven en weinig samenwerking

Streefbeeld

- Goede accommodaties, ingepast in het landschap en persoonlijk en streekeigen.
- Onderscheidende activiteiten en horeca met link naar de omgeving.
- Groei van de sector, en clustering van logies en activiteiten zodat het elkaar versterkt.
- Goede routes met mijmerplekken waar het landschap beleefd kan worden.

Acties

- Promoten als goed wandel- en fietsgebied
- Goede rustpunten met horeca creëren
- Horeca langer open
- Routes met informatie/verhalen over het landschap, met mijmerplekken
- Arrangementen maken: via routes ondernemers aan elkaar verbinden

08

Gebiedsprofil
Achtkarspelen

8.1 Het gebiedsprofiel van Achtkarspelen

Omgeving

- Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden
- Lommerrijk, vriendelijk, beschut en afwisselend coulisselandschap
- De Mieden als belangrijkste natuurgebied

Accommodaties

- Logiesaccommodaties gering in aantal en kleinschalig in omvang
- Activiteiten gericht op met name natuur en cultuur

Organisatie

- Recreatievoorzieningen en programma gericht op eigen inwoners (afgeleid) bezoekers: fiets- en wandelinfrastructuur (Streekpad)
- Evenementen: Concours hippique, Wielerronde, Survivalrun, Fryske Brommels en de viswedstrijden
- Weinig samenwerkingsverbanden
- Bereikbaarheid per trein is gunstig

09

Toeristische
levenscyclus en
ecosystemen

9.1 Toeristische levenscyclus

De onderstaande tekst en afbeelding zijn overgenomen uit de *Visie toerisme en recreatie Noordoost Fryslân 2020-2030*.

De toeristische levenscyclus bestaat uit vijf fases, namelijk¹:

1. Ontdekking en opkomst;
2. Betrokkenheid
3. Ontwikkeling en groei;
4. Consolidatie en stagnatie;
5. Degradatie.

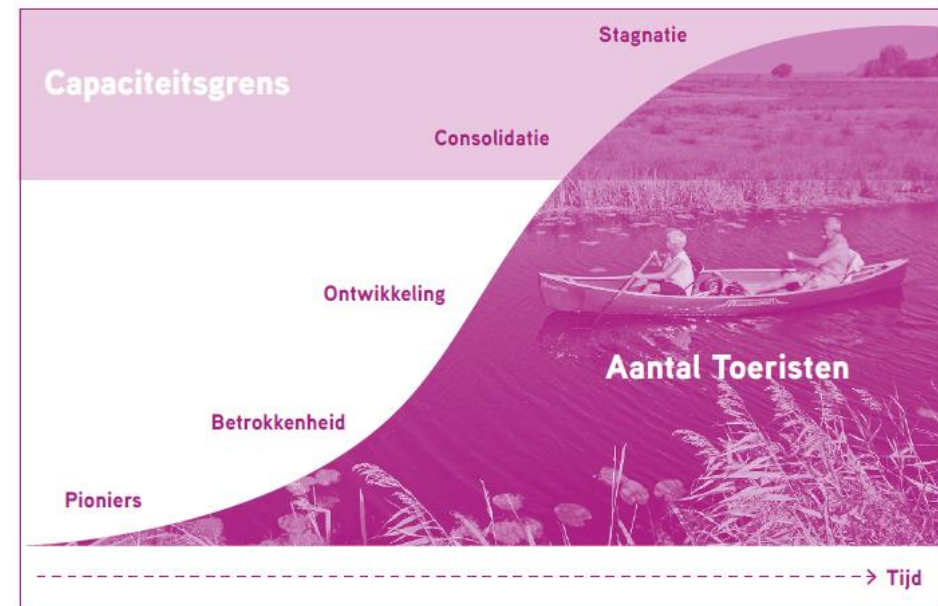
Hieronder staan de verschillende fases kort omschreven. Het is van belang te beseffen dat iedere fase enige tijd in beslag neemt en dat niet iedere bestemming alle fasen zal doorlopen of op dezelfde wijze zal doorlopen.

Fase 1: Ontdekking en opkomst

In de eerste fase ontdekken 'pioniers' de bestemming. De toerist is op zoek naar het verhaal van de regio, een authentieke ervaring en contact met 'lokale bevolking'. In deze fase is het belangrijk dat de bestemming (flink) in het toeristisch aanbod (dagrecreatie, horeca, verblijf etc.) en de bekendheid van het gebied investeert.

¹ Gebaseerd op de toeristische levenscyclus van Richard Butler

Noordoost-Fryslân bevindt zich op dit moment in fase 1. De omvang van de vrijetijdssector in onze regio is nog niet heel groot en we zijn nog een relatief onontdekt gebied met een beperkte toeristische traditie. De volgende fasen zijn door Noordoost-Fryslân dus nog niet bereikt. Om dit te bereiken moet beleidsmatig langdurig worden ingezet op recreatie en toerisme.

Figuur 1: Levenscyclus van een bestemming.

Op de X-as staat de factor tijd, de Y-as staat voor het (toenemend) aantal bezoekers.

Fase 2: Betrokkenheid

Tijdens de fase van betrokkenheid ontstaat er een positieve flow bij kleine ondernemers, productieve bewoners en de overheid. Gezamenlijk zien ze kansen en beginnen ze samen te werken. Zo komen de organisatorische basisvoorwaarden van een bestemming tot stand: recreatieve routes, gezamenlijk marketing en een ondernemersplatform. Ook wordt gewerkt aan gezamenlijke productontwikkeling tussen ondernemers.

Fase 3: Ontwikkeling en groei

De derde fase wordt gekenmerkt door eerst een lichte en daarna explosieve groei van de toeristische vraag. Meer bezoekers en verschillende typen bezoekers. Er komen niet alleen pioniers, maar ook mensen die op zoek zijn naar meer generiek vermaak. De omzet en werkgelegenheid in de toeristische industrie groeien sterk, er is een positieve kostenbaten balans, waarvan de lokale gemeenschap en economie profiteert. Het product wordt diverser evenals de marketing.

Fase 4: Consolidatie en stagnatie

Er is nog steeds sprake van groei en grote economische baten, maar omdat al zoveel toeristen komen neemt deze groei wel af. Met name het aantal verblijfstoeristen neemt af.

Dit wordt gecompenseerd door een toename van het aantal dagtoeristen. Door de toename van het aantal dagjesmensen is er sprake van massatoerisme. Het product en de marketing richten zich op een breed scala aan doelgroepen met een divers product. De ketens doen hier hun intrede. De baten hebben niet meer vooral een lokaal effect, zoals in fase 1 en 2, waar ca. 70% van de inkomsten naar de lokale gemeenschap gaan.

Het is doorgaans de uitdaging om in fase vier (dus ruim voor de neergang intreedt) te werken aan radicale innovaties gericht op nieuwe producten en markten. Urgentie is nodig en vaak helpt inspiratie van buiten. Problematisch is dat veel ondernemers niet kunnen innoveren omdat ze jarenlang volgens dezelfde succesformule hebben gewerkt.

Fase 5: Neergang

Wanneer de vraag een piek bereikt lijkt te hebben, volgt er ten slotte, bij ongewijzigd beleid, een periode van neergang. Het massatoerisme krijgt de volgende kenmerken: de verhouding tussen bewoners en bezoekers is ingrijpend veranderd, de toerist leeft in een zogenaamde “toeristenbubbel”, welke is afgesloten van de lokale gemeenschap. De negatieve impact van toerisme is sterk zichtbaar. Problematiek die op dit moment bijvoorbeeld in delen van Amsterdam en andere wereldsteden wordt ervaren.

9.2 Toeristische ecosystemen

De onderstaande tekst en afbeeldingen zijn een samenvatting van de position paper *Ecosystemen & Toerisme - Natuur als Inspiratiebron voor Toeristische Ontwikkeling* van ZKA Strategy.

Achtergrond: Behoeftte aan een nieuwe benadering van toerisme

De toeristische sector sidderde tot voor kort van de groeiprognoses die aankondigden dat het aantal toeristen in Nederland de komende jaren fors zou gaan toenemen. Op sommige plekken was de leefbaarheid door toeristische drukte in het geding en de consument ervoer soms nog nauwelijks échte aandacht en kwaliteit. Tegelijk zagen we een onevenredige ontwikkeling. De ene locatie snakte naar de bezoekers die ze een paar kilometer verderop juist graag zagen verdwijnen. Er wordt dus al langer gesproken over het nut en de noodzaak van een nieuwe benadering en aanpak van het landelijke en regionale toerisme.

Wij zien dat principes en werkwijzen vanuit de ecologie een belangrijke inspiratiebron zijn voor het ontwikkelen en managen van een toeristisch-recreatieve bestemming als een “ecosysteem”.

Natuurlijke ecosystemen

Een ecosysteem is een deel van ons natuurlijk milieu. Levende onderdelen (dieren, planten en micro-organismen) en niet-levende onderdelen (lucht, water en bodem) zorgen ervoor dat kringlopen op gang worden gehouden. De Veluwe is een voorbeeld van een natuurlijk milieu, waarin heidevelden en bossen de ecosystemen zijn.

Ecosystemen zijn niet altijd goed af te bakenen doordat ze verschillende schaalniveaus hebben en ze hebben ook vaak onderlinge relaties met elkaar. Ze worden vaak gezien als dynamische en functionele eenheden, waarin een zeker evenwicht is ontstaan dat voortdurend aan verandering onderhevig is.

Hoe meer diversiteit, hoe veerkrachtiger een ecosysteem reageert op interne en externe veranderingen. verandering groot zijn, maar de gevolgen voor de kringlopen in een veerkrachtig ecosysteem als geheel hoeven daar niet parallel mee te lopen.

Drie basisprincipes zijn bepalend voor de veerkracht van een ecosysteem: diversiteit, verbondenheid en circulariteit. Wanneer deze factoren aanwezig en met elkaar in balans zijn dan wordt gesproken van een veerkrachtig optimum.

1. **Diversiteit:** Niet één soort is dominant, maar er is sprake van een aantal soorten die met elkaar reageren, soms in afhankelijkheid en soms als concurrent, waardoor ze elkaar kunnen versterken of verzwakken. Door de diversiteit ontstaat risicospreiding en veerkracht, waardoor tegenslagen kunnen worden overleefd, omdat langdurig succes onder wisselende omstandigheden niet bepaald wordt door één soort.
2. **Verbondenheid:** Soorten in een ecosysteem hebben een variatie aan meer of minder sterke interacties met elkaar. Soorten kunnen concurreren om zonlicht en voedsel, maar in bepaalde, soms extreme, omstandigheden kan de één de ander faciliteren. Daarnaast is de ene soort voedsel (een resource) voor het andere: eten en gegeten worden. Ook zijn er samenwerkers (symbionten), zoals bijen die planten bestuiven in ruil voor nectar. In de natuur dragen al deze interacties bij aan de biodiversiteit die we waarnemen en aan de kringlopen. Een speciaal geval vormen de soorten die zich tussen ecosystemen begeven (migreren). Sommige soorten doen dat regelmatig, zoals trekvogels, terwijl andere soorten het slechts een keer doen. Als een soort een keer migreert komt ze vrij van haar natuurlijke vijanden, waardoor een invasie ontstaat.

3. **Draagkracht-circulariteit:** Geen enkel ecosysteem is volledig gesloten, maar sommige ecosystemen zijn meer draagkrachtig en circulair dan andere. Uiteindelijk is het de uitdaging dat de ecosystemen samen de benodigde voedingsstoffen efficiënt verdelen en aan elkaar doorgeven, waardoor het geheel voor volgende generaties in stand blijft.

Het functioneren van een toeristisch ecosysteem

We denken dat problemen met toerisme en de mogelijke oplossingen in een nieuw daglicht komen te staan door vergelijkingen te trekken met natuurlijke processen. De drie basisprincipes zoals boven benoemd zijn eveneens toepasbaar op het functioneren van een toeristische bestemming. Zo zien we bijvoorbeeld dat succesvolle toeristische bestemmingen beschikken over een branchemix van divers dag- en verblijfsrecreatief aanbod. Ook bestaat diversiteit uit de aanwezigheid van voldoende inheemse ondernemers die door middel van lang ontwikkelde sociaal-economische interacties sterk geworteld zijn in de lokale omgeving. Ondernemers van buiten kunnen voor innovatie en nieuwe ideeën zorgen, te vergelijken met de binnenkomst van nieuwe genetische variatie, of nieuwe soorten, maar als de soorten (te) vreemd zijn, kunnen ze gaan woekeren als een invasieve exoot.

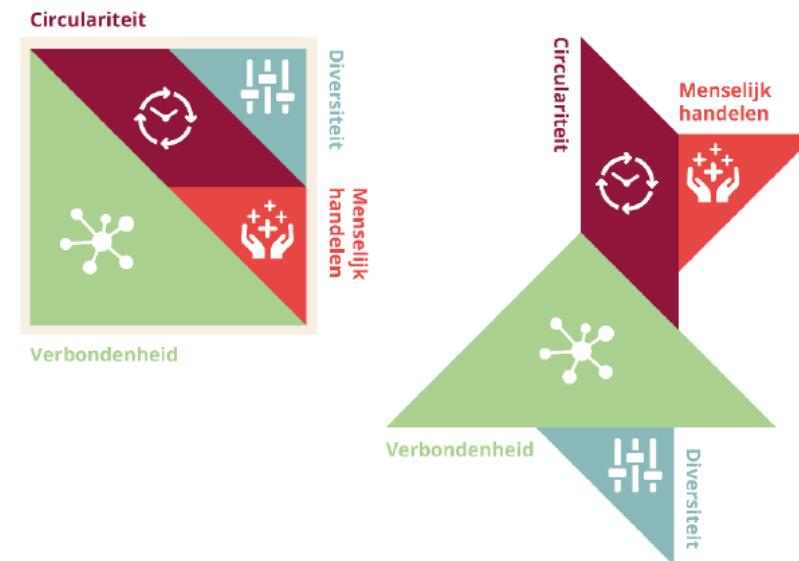
Het toeristische aanbod is bovendien verbonden met de omgevingskwaliteiten en bewoners. Tenslotte is een succesvolle toeristische bestemming draagkrachtig en circulair: bezoekers van een bestemming kunnen worden verwerkt. Daardoor vervuult de omgeving niet en worden bewoners niet verdrongen.

Desondanks loopt de analogie tussen een natuurlijk en een toeristisch ecosysteem niet helemaal synchroon. Er ontbreekt dan ook een belangrijk principe in een natuurlijk ecosysteem dat daarentegen wel aanwezig is in een toeristisch ecosysteem: menselijk handelen.

4. **Menselijk handelen** (antropogeniteit): De menselijke factor die rentmeesterschap inbrengt. Mensen kunnen denken en handelen vanuit lange termijn perspectief. Ze kunnen een ecosysteem ontwikkelen, hun soms onbegrensde begeertes reguleren en een ecosysteem beheren. Vanuit de menselijke rede en de door de mens ontwikkelde mogelijkheden, zoals geld dat kan worden belegd om op een ander moment te worden uitgegeven, zijn mensen in staat te investeren in ontwikkelingen die zich op de lange termijn terugbetalen. Dit kan bevorderd worden door menselijke vaardigheden als: debat, verleiding (marketing), regie, samenwerking, digitalisering, het vormen van (tijdelijke) coalities en

het stellen van beleidsmatige grenzen.

Deze vier basisprincipes moeten aanwezig zijn als een toeristisch ecosysteem een veerkrachtig optimum wil bereiken (Ecological Resilient Optimum). Dan zijn regio's op korte termijn concurrerend en op langere termijn adaptief genoeg om mee te bewegen met interne en externe veranderingen in de omgeving. Het tegenovergestelde is ook waar: een bestemming raakt uit balans wanneer de basisprincipes niet worden toegepast.

Archetypen van toeristische ecosystemen

De aan- of afwezigheid van soorten en resources zegt nog niet zoveel over hoe een bestemming als toeristisch ecosysteem functioneert. Nagenoeg altijd zorgt de afwezigheid van een of meerdere van de eerder genoemde basisprincipes ervoor dat een bestemming niet floreert. Op basis van deze redenatie en naar analogie van natuurlijke ecosystemen onderscheiden we vier archetypische toeristische ecosystemen die op meerdere plekken in Nederland voorkomen.

1. Toppers van Toen. Veel toeristische ecosystemen kenmerken zich door oorspronkelijke (inheemse) soorten. Het zijn gebieden waar van oudsher vennen, bossen, strand, duinen en zelfs een klif, kuuroorden, kastelen, landhuizen, (bad)hotels, speeltuinen en restaurants te vinden zijn. Voorbeelden hiervan zijn Valkenburg, Appelscha en Noordwijk. Anno nu is er een weinig divers aanbod, wat zich vooral vertaalt in weinig vernieuwend ondernemerschap. Een van de uitdagingen waar deze bestemmingen voor staan is dat ze zich weer moeten richten op de markt van morgen in plaats van gister. Het toeristisch-recreatieve product is eenzijdig en richt zich op een resource (een markt) die afneemt. Vergane glorie dreigt in de publieke ruimte en bij bedrijven. In deze regio's is dan ook sprake van onder-toerisme. De oplossing is dat

men zichzelf opnieuw uitvindt door vernieuwend ondernemerschap en kwaliteitsimpulsen in de publieke ruimte.

2. Toeristische Iconen. Veel toeristische bestemmingen bestaan vooral uit één dominante (vaak exotische) soort die soms op een vernieuwende en iconische wijze een bijdrage levert aan een gebied dat van oorsprong geen toeristisch ecosysteem is. Dit zijn vooral bestemmingen met een dominante entertainment-spot, zoals bijvoorbeeld Kaatsheuvel (Efteling), Emmen (WILDLANDS) en Zeewolde (CenterParcs). De toerismesector dankt haar bestaansrecht in deze regio's aan deze grote "bedrijven" met een sterke magneetfunctie. Er ontstaat in het ideale geval een cluster van bijvoorbeeld restaurants, supermarkten, reders, hotels en toeleveranciers rondom deze iconen.

3. Massa-Hotspot. Er zijn ook toeristische bestemmingen waar verdringende (invasieve) soorten woekeren. Hier is sprake van ongeremde vastgoedontwikkelingen, eenzijdige vormen van detailhandel (de 'Nutellashop') die niet aantrekkelijk zijn voor de eigen bewoners, eenzijdige horeca en ongewenste huisvestingsvormen in verblijfsrecreatie. De toeristische bestemmingen waar dit voorkomt, hebben vaak een rijke historie en toerisme is hier vaak al decennia

lang onlosmakelijk aan verbonden. Het zijn logische en krachtige ecosystemen met veel toeristische banen en bestedingen. Ze zijn geworteld in regionaal en vaak zelfs landelijk “DNA” en ze beschikken over een herkenbare (internationale) marktreputatie. Ze zijn in economisch opzicht uiterst succesvol en efficiënt. Vaak staat echter de economische toegevoegde waarde per bezoeker onder druk omdat na verloop van tijd (soms onbedoeld) de massamarkt wordt aangesproken waarin volumes hoog zijn, de concurrentie groot is en de marges klein.

4. Potentials. Veel gebieden zijn nauwelijks tot geen toeristisch ecosysteem omdat de toeristische biodiversiteit laag is, of de gebieden slecht ontsloten zijn. Vanuit toeristisch oogpunt is het samengestelde toeristische product zwak vanwege een combinatie aan factoren, waaronder een matige toeristisch-recreatieve omgevingskwaliteit, zwak accommodatie-aanbod, nauwelijks leisure- of cultureel aanbod, slechte bereikbaarheid en een beperkte organisatiegraad. Het gebied heeft geen sterke marktreputatie. Er wordt nauwelijks samengewerkt tussen soorten onderling en met de overheid. Toerisme heeft geen regionale prioriteit en de omzet per eenheid product is laag. Desondanks hebben gebieden als Noord-Fryslân, Land van Cuijk en (de randen van) Flevoland wel potentie als toeristisch-recreatieve (niche)markt. In deze

regio's is het echter belangrijk dat men reëel is over de potenties van het toerisme en dat men eventuele toeristische ambities goed onderbouwt. Andere gebieden waar nu nog weinig toerisme is, hebben wellicht meer aanleg voor een ander type gebruik, zoals landbouw, industrie, logistiek, wonen of bedrijventerreinen.

Conclusie

Natuurlijke ecosystemen leren veel over hoe het toerisme toekomstbestendig kan functioneren. Het transformatieproces waarin de toeristische sector zich bevindt valt te sturen door toeristische bestemmingen door te ontwikkelen en managen als een “ecosysteem”. Toepassing van de vier basisprincipes (diversiteit, verbondenheid, draagkracht-circulariteit en menselijk handelen gericht op de langere termijn) zorgen hierbij voor een veerkrachtige bestemming. Dit nieuwe denken reikt de sector nieuwe waarden aan, laat de sector succesvol schakelen op meerdere schaalniveaus en biedt houvast in tijden van crisis.

10

Toelichting doelen

10.1 Doorrekening overnachtingsdoel: 100% meer overnachtingen in 2030

Doorrekening van het overnachtingsdoel

In deze paragraaf wordt doorberekend hoe het uitvoeringsprogramma bijdraagt aan het doel om 100% meer overnachtingen te genereren in Achtkarspelen. Concreet betekent dit een groei van ca. 15.000-20.000 overnachtingen.

Hierbij maken we gebruik van scenario's die aangeven welke groei in overnachtingen mogelijk is. Het is een indicatie, aangezien er vele factoren van invloed zijn op de uiteindelijke cijfers. Zo leert alleen de Corona-crisis ons al.

In de tabel op de volgende pagina wordt aangegeven hoeveel meer overnachtingen er gerealiseerd kunnen worden, en wat de randvoorwaarden zijn om deze beoogde groei te realiseren. Het is belangrijk in het achterhoofd te houden dat er een goede afweging gemaakt moet worden op welke wijze het aantal overnachtingen moet gaan groeien. De groei moet passen bij de schaal en de identiteit van de gemeente. Ook moet zoveel mogelijk worden ingezet op nieuwe vraag. Nieuwe initiatieven moeten niet leiden tot verplaatsing van de vraag binnen de regio, maar bovenal nieuwe bezoekers naar de gemeente trekken.

Scenario's en randvoorwaarden bij doorrekening van het uitvoeringsprogramma

Actielijn	De basis op orde	Versterking dagrecreatie	Acquireren op nieuw aanbod
Doel	Een groei van ca. 50% van het aantal overnachtingen in de gemeente.	Een groei van ca. 100% van het aantal overnachtingen in de gemeente.	Een groei van ca. 150% van het aantal overnachtingen in de gemeente.
Hoe	Verbetering huidige kwaliteit van het toeristisch profiel van de gemeente.	Extra aanbod creëren op en bij bestaande bedrijven.	Nieuw (grootschalige) verblijfsrecreatieve speler op de markt toelaten.
Randvoorwaarden	De eerste stap in het realiseren van extra toeristische overnachtingen is het verbeteren van de basis. Deze moet op orde zijn. Hier kan nog een flinke slag in gemaakt worden. Door in te zetten op een betere samenwerking tussen actoren, nieuwe marketingkanalen aanboren en het professionaliseren van het B&B-aanbod. Dit is de kortste weg naar een sterker toeristisch profiel waar bestaande (kleinschalige) toeristische bedrijven van profiteren.	Als de basis op orde is kan overwogen worden het dagrecreatief aanbod in de gemeente te versterken, uit te breiden en te clusteren. Een sterke synergie met het Nationaal Landschap is aanbevolen. Daar aan gekoppeld kunnen dan enkele kleinschalige nieuwe verblijfsrecreatieve concepten worden toegevoegd. Te denken valt hierbij aan kleinschalig ambachtelijk overnachten, en bijzondere lodges verspreid over het landschap (vanuit een beheerder).	Er kan besloten worden een nieuwe speler aan de logiesmarkt toe te voegen. Van belang is dat deze speler eigen vraag met zich meebrengt, en iets toevoegt ten opzichte van het bestaande aanbod. Gedacht kan worden aan een bungalowpark met (deels) eigen voorzieningen. Regionale afstemming is hierbij belangrijk en het beoogde vakantiepark moet een smaak toevoegen aan het verblijfsrecreatieve landschap in de regio.
Acties	<ul style="list-style-type: none"> Opstellen toeristisch platform voor bevordering samenwerking Doorontwikkelen bestaande en nieuwe routes Ruimte voor initiatieven en het benutten van landschappelijk en cultureel erfgoed Stimuleren van professionalisering B&B aanbod 	<ul style="list-style-type: none"> Versterken clusteren van dagrecreatief aanbod Kleinschalige accommodatie met eigen signatuur op uitgekiende locatie Toevoegen van een klein aantal vakantielodges verspreid over de gemeente op unieke locaties, wel in beheer/eigendom van een exploitant. 	<ul style="list-style-type: none"> Proactief verkennen van ontwikkellocaties voor een nieuw vakantiepark

10.2 Toelichting brede welvaart

In de regionale Monitor Brede Welvaart van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) wordt de brede welvaart van gemeentes in kaart gebracht. Aan de hand van meer dan veertig indicatoren geeft de monitor een breed en divers beeld van de staat en ontwikkeling van de regionale samenleving. Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven in het hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van die van latere generaties.

De toeristische ontwikkeling van de regio heeft op meerdere indicatoren een positief effect:

- **Arbeid en vrije tijd:** Een goed functionerend toeristisch aanbod zorgt in de regel voor de nodige werkgelegenheid. Vooral voor praktisch opgeleide mensen creëert de sector veel banen, zowel in de sector zelf als bij aanverwante sectoren (retail, horeca). Dit leidt dus tot een hogere arbeidsparticipatie, minder werkloosheid en een kortere reistijd van en naar het werk. Een belangrijke nuance is hierbij wel dat het werk vaak een seizoensgebonden karakter heeft.
- **Wonen:** Mits het dag- en verblijfsrecreatief aanbod past bij het karakter en de schaal van een kern, dan heeft dit een positief effect op het voorzieningenaanbod. Vooral in kleine kernen betekent de aanwezigheid van toeristen vaak een flinke plus op de omzet. Het behoud van voorzieningen komt de leefbaarheid van de kern, en daarmee de tevredenheid met de eigen woning vaak ten goede.

- **Samenleving en sociaal kapitaal:** Door inwoners actief te betrekken bij nieuwe toeristische ontwikkelingen kan het sociaal kapitaal versterkt worden. De belangen van inwoners worden zo behartigd en ze kunnen mee praten (en profiteren) van gewenste toeristische ontwikkelingen. Dit versterkt het vertrouwen in instituties en in elkaar.

Desondanks is het wel zaak dat er integraal beleid komt om de toeristische ontwikkeling in goede banen te leiden. Meer toeristen kan namelijk ook leiden tot meer overlast, meer verkeer (en dus hogere CO2-uitstoot) en meer bebouwd terrein. Dit kan weer leiden tot een negatieve impact op de brede welvaart. Goede afstemming is daarom noodzakelijk om zoveel mogelijk de lusten, en zo min mogelijk de lasten van het toerisme te laten prevaleren in de gemeente.

ZKA LEISURE CONSULTANTS
Brugstraat 1A
5211 VS 's Hertogenbosch

088 - 210 02 50
info@zka.nl
www.zka.nl

Merlijn Pietersma
Jikke van Haeften
Martine Mollema
Joost Gieling

